

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 187. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm5138/facsimile.pdf (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

at lade haant derom, stræbe selv at udlærre de Kilder, hvøraf alle Opofrelser, følgelig al godvillig Lydighed og alt Borgerheld, udspringer; ikke alene de er bedaarede, men vi bedaare alle os selv, naar vi ved Kampe for Samvittighedsfrihed og Opofrelser af Kjerlighed oversé den ædle, dybe Grund og dvæle ved de Brøst og Mangler, der hænge selv ved det bedste i Støvet. Derfor siger Historien: Ære med deres Ihukommelse, som i Krattet og i Marsken, ved Chollet, ved Mons og ved Savenay, i Tusendtal opofrede sig for, hvad der var deres Hjærta kjært og dyrebart, og for, hvad i deres Tanker baade det høje og det dybe, baade Himlen og Jorden krævede af dem! lige stor Ære med deres Ihukommelse, lige stor Skam med deres Bødler og Foragtere, enten de store, frivillige Slagtofre paa Kjerligheds Alter var kløge eller dumme, enten deres Tro for Resten var ret eller vrang! da det altid i Grunden er den sande Tro: at sætte det usynlige over det synlige og, naar det gjælder Hjærtet, give Hovedet til Pris.

Ja, jeg siger det dristig, vis paa, at sand historisk Oplysning skal stadfæste og klare det: at Vønderne var den eneste franske Krigshær, som viste Følelse for den virkelige, menneskelige Frihed og havde Mod til at stride og lide for den; thi ikke blot de Hære, der ved Frihed kun forstaa deres Frihed til at gjøre alt, hvad de vil: røve, plyndre, lemlesté eller slaa ihjel, ikke blot de er grumme Tyranner, men de er det ikke mindre, som med Ild og Sværd eller Baand og Lænker vil tvinge andre til at tænke og føle ligesom de, eller til at hykle en Følelse og Tænkemaade, de ikke har; og det er kun uhyre Blindhed, naar man ikke ser, det er lige saa tyrannisk at ville paaønde Folk, hvad man kalder Frihed og Oplysning, som hvad man kalder den eneste saliggjørende Tro; thi der er jo lige saa lidt nogen, der sætter sig imod, hvad han selv ansér for Frihed og Oplysning, som hvad han ansér for saliggjørende Tro; og hvad vi ansér for Slaveri og Blindhed,

kan vi dog umulig, som ætliche Folk, modtage og opheje som Frihed og Oplysning, umulig, naar vi har Mands Mod og Hjerter, se os paatvunget, uden at værge os derimod til det yderste. Derfor er det klart, at ikke blot i Paris og ikke blot i Rædselstiden, men i det hele under den franske Revolution, bar man sig ad enten som udbrudte Slaver, der kalde det Nødværge at slaa alle dem ihjel, der mulig kunde gribe dem, eller som grumme Tyranner, der ej føle sig fri, uden naar alle andre er deres Trælle; kun Vendeerne viste, de havde den Følelse: at borgerlig Frihed ikke bestaar i at gjøre Ulykker og tyrannisere andre, men i at have Lov til, naar man ingen gjør Fortræd, i Fred at rygte sin Dont og følge sit Hjertes Drift. — Hvad der ophidsede dem, var nemlig, som man véd, dels den ny Præsteed og især den ny Udskrivning; og begge Dele var usægtelig saa tyranniske, at naar Vendeerne ikke var lutter kristelige Halvguder, der foretrak Martyrkronen for alt jordisk, da maatte de nødvendig drage Sværdet for deres paa det ommeste krankede Borgerfrihed.

Hvad nemlig den ny Borgered angaar, man afkrævede Præsterne, da kan det vel være tvivlsomt, hvor vidt vel oplyste kristelige Præster kunde gjøre den med en god Samvittighed, eller ikke, og jeg kjender ikke Sagen nøje nok, til derom at have nogen bestemt Mening; men dels maa man heller ikke gjøre det til Præsternes Borgerpligt at være mere oplyste, end de er, og dels kunde det meget godt være baade blot Fordøm og selv Grillenfængerier eller Herskesygge, der hindrede Præsterne fra at aflægge den ny Borgered, uden at det paa mindste Maade forandrede Sagen mellem Vendeerne og deres parisiske Tyranner. Havde nemlig disse indskrænket sig til at tage Lovebrødet fra de edsky Præster, da kunde det, om end baade haardt og dumt, ladt sig taale; men at forbyde dem Uøvelsen af deres Embede og at ville paatvinge Folk de Præster, som svor paa alt, hvad man forlangte, det var saa tyrannisk,

